

REKOMENDĀCIJAS PAR NEPIECIEŠAMAJIEM GROZĪJUMIEM VAI JAUNU NOSACĪJUMU IZSTRĀDĀŠANU NOTEKŪDEŅU DŪŅU APSAIMNIEKOŠANAS LIKUMDOŠANĀ UN POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS

LIFE GoodWater IP C2 aktivitāte "Efektīvas notekūdeņu dūņu pārvaldības kapacitātes
uzlabošana"

Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija

Rīga, 2021

Rekomendācijas par nepieciešamajiem grozījumiem vai jaunu nosacījumu izstrādāšanu notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas likumdošanā un politikas plānošanas dokumentos

Atskaites autori: Jānis Zviedris, Jānis Jansons, Artūrs Kazimiraitis, Rihards Vītoliņš, Dana Grīntāle, Valdis Līkosts, Juris Pētersons, Sandis Dejus

© Foto / vāka attēls: Jānis Zviedris

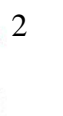
Citēšanas paraugs: J. Zviedris, J. Jansons, A. Kazimiraitis, R. Vītoliņš, D. Grīntāle, V. Līkosts, J. Pētersons, S. Dejus (2021). Rekomendācijas par nepieciešamajiem grozījumiem vai jaunu nosacījumu izstrādāšanu notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas likumdošanā un politikas plānošanas dokumentos, LIFE GoodWater IP projekta nodevums, Rīga, 7 lpp.

Materiāls tapis integrētā projektā “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” (LIFE GOODWATER IP, LIFE18 IPE/LV/000014), kas ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE Programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras.

Informācija atspoguļo tikai LIFE GOODWATER IP īstenotāju redzējumu, un Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra neatbild par to, kā tiek izmantota šeit paustā informācija.

© Biedrība „Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija”, LIFE GOODWATER IP, 2021

Dokumenta izstrādes lapa	
Dokumenta versijas numurs	v 1.1
Dokumenta plānotais izstrādes datums	11.2021
Dokumenta faktiskais izstrādes datums	11.2021
Dokumenta aktuālās versijas izstrādes datums	02.2023
Projekta aktivitātes/apakšaktivitātes numurs	C2

KOPSAVILKUMS

LIFE GoodWater IP projekta aktivitātes C.2.2 īstenošanas laikā ir izstrādāts dokuments “Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģija Latvijā” (turpmāk – Stratēģija), kuras ieviešanai un mērķu sasniegšanai un uzdevumu realizācijai ir nepieciešama virkne izmaiņu likumdošanas un politikas plānošanas dokumentos. Šī dokumenta ietvaros ir apkopoti priekšlikumi un rekomendācijas tiesiskā regulējuma izmaiņām, lai nodrošinātu Stratēģijas īstenošanu un tās ieviešanas plānā norādīto uzdevumu izpildi. Par faktisko priekšlikumu iestrādes vietu vai nepieciešamā tiesiskā regulējuma pilnveides formu lēmums jāpieņem par ūdenssaimniecības politikas izstrādi atbildīgajai institūcijai – VARAM.

SUMMARY

Within the project *LIFE GoodWater IP* activity C2.2 a National sewage sludge management strategy document has been developed (hereinafter – Strategy). To implement the Strategy and to achieve the goals and tasks a series of changes in legislative and policy planning documents are required. The strategy contains proposals and recommendations for changes in the legal framework for the implementation of the Strategy and the fulfilment of the tasks specified in its implementation plan. The responsible institution of water management policy Ministry of Environmental Protection and Regional Development should consider and accept the actual place and form of the necessary legal regulation improvements.

Rekomendācijas un priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei

Stratēģijas izstrādes laikā konstatēti dažāda tiesiskā regulējuma un plānošanas dokumentu nepieciešamie uzlabojumi, kas ļautu pilnvērtīgi ieviest Stratēģiju. Nepieciešamās izmaiņas ir uzskaitītas šīs nodaļas ietvaros.

Rekomendējamās izmaiņas atbilstoši izstrādātājai Stratēģijai Latvijas Republikas likumos ir sekojošas:

1. Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums¹:

- 4.pants – jāpapildina ar deleģējumu Ministru kabinetam (MK) izstrādāt noteikumus par notekūdeņu dūņu pārstrādes centru izveidi un darbību, likuma pārejas noteikumos nosakot termiņu, kādā šādi MK noteikumi jāizstrādā;
- 6.pants – jāpapildina ar pienākumu pašvaldībām noteikt vienu atbildīgo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju (SPS) par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu novada teritorijā, likuma pārejas noteikumos nosakot termiņu, kādā šāds lēmums jāpieņem;
- 9.panta 2.daļas 8.punktu nepieciešams attiecināt arī uz notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu, vienlaikus nosakot, ka maksa par pakalpojumu sniegšanu aprēķināma balstoties uz faktiskajām izmaksām.

Rekomendējamās izmaiņas Ministru kabineta noteikumos un iespējami jaunu ministru kabineta noteikumu izstrādei ir sekojošas:

1. MK 2016.gada 22.marta noteikumi Nr.174 “Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu”²:

- Nepieciešams papildināt ar nodaļu par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas principiem pašvaldības teritorijā, nosakot tiesības un pienākumus novada atbildīgajam sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam (turpmāk SPS) kontrolēt, pārbaudīt un savākt notekūdeņu dūņas no visām novada notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (NAI), veikt to apstrādi un nogādāt apstrādātas notekūdeņu dūņas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centros vai veikt to pārstrādi;
- Jānosaka kārtība, kādā nodrošina visu notekūdeņu dūņu savākšana no mazajām NAI un koncentrēšana novada lielākajās NAI;
- Noteikumu grozījumos jānosaka principi un kārtība, kādā novada SPS aprēķina un izsniedz rēķinu citam novada SPS par tā notekūdeņu dūņu savākšanu, apstrādi un pārstrādi.

2. Jāizstrādā MK noteikumi par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centru darbību, kas regulē to darbību un kuros jānosaka:

¹<https://likumi.lv/ta/id/275062-udenssaimniecibas-pakalpojumu-likums>

²<https://likumi.lv/ta/id/281230-noteikumi-par-sabiedrisko-udenssaimniecibas-pakalpojumu-sniegsanu-un-lietosanu>

- pienākums noteiktā dūņu apsaimniekošanas centra reģiona pašvaldības SPS nogādāt notekūdeņu dūņas centrā un centra operatoram tās pieņemt;
- noteikt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centra operatora pienākumus, tiesības un atbildību;
- kā regulē savstarpēju sadarbību starp notekūdeņu dūņu centra operatoru, citiem SPS un pašvaldībām;
- minimālās izvirzāmās tehniskās prasības notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centra aprīkojumam atkarībā no izvēlēta notekūdeņu dūņu pārstrādes veida, lai visos notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centros izveidotā infrastruktūra atbilstu vienādām minimālajām vides aizsardzības prasībām;
- prasības notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas centrā pieņemamajām dūņām;
- “vārtu maksas” aprēķināšanas kārtība.

3. MK 2009.gada 27.oktobra noteikumi Nr.1227 “Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem”³:

- 9.punkts - Nepieciešams papildināt, nosakot, ka notekūdeņu dūņu apsaimniekošana ārpus ūdenssaimniecības pakalpojumu sistēmas, kur tās radītas, arī ir sabiedriskais ūdenssaimniecības pakalpojums, ja to veic ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs.

4. MK 2011.gada 13.septembra noteikumi Nr.703 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas atļaujas izsniegšanas un anulēšanas kārtību, atkritumu”⁴:

- Noteikumos papildus Atkritumu apsaimniekošanas likumā noteiktajam jānodrošina, ka nepārstrādātu vai pārstrādātu notekūdeņu dūņu, notekūdeņu dūņu komposta pārvadāšana starp NAI un nogāde uz utilizācijas vietu nepiemēro šo noteikumu prasības, tai skaitā gadījumos, kad šādu produktu pārvadā lauksaimnieks.

5. MK 2006.gada 2.maija noteikumi Nr.362 “Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli”⁵:

- Noteikumi jāpapildina nosakot, ka notekūdeņu dūņas nav uzskatāmas par atkritumu un pēc to pārstrādes notekūdeņu dūņu centrā, to pārvadāšanai, iestrādei augsnē vai citām izmantošanas darbībām vairs nav nepieciešams piemērot normatīvo regulējumu, kas regulē atkritumu apsaimniekošanu. Arī uz notekūdeņu dūņu pārvadāšanu starp NAI pašvaldības robežās, vai to nogādei uz notekūdeņu dūņu centru, nav attiecināmas prasības par atkritumu pārvadāšanu.

³ <https://likumi.lv/ta/id/199830-noteikumi-par-regulejamiem-sabiedrisko-pakalpojumu-veidiem>

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/236019-noteikumi-par-atkritumu-apsaimniekosanas-atlaujas-izsniegšanas-un-anulesanas-kartibu-atkritumu-tirgotaju-un-atkritumu-apsaimniekosanas-starptnieku-registracijasnsbspun-informacijas-sniegšanas-kartibu-ka-ari-par-valsts-nodevu-un-tas-maksasanas-kartibu>

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/134653-noteikumi-par-notekudenu-dunu-un-to-komposta-izmantosanu-monitoringu-un-kontroli>

- Papildināt MK noteikumu 2.pielikuma 2.tabulu, 3.pielikumu un 4.pielikumu ar mikroelementu noteikšanas prasību, kā arī agroķīmiskajiem rādītājiem, kas nepieciešami lauksaimniecības zemju mēslošanas plānu sastādīšanai, piemēram P₂O₅, K₂O, izmantojot testēšanas metodes, kuras izmanto lauksaimnieki mēslošanas plānu sastādīšanā (izmainīt esošajā likumdošanā iekļautās notekūdeņu dūņu kvalitātes testēšanas metodes). Nepieciešamības gadījumā papildināt nosakāmo vielu un elementu sarakstu, piemēram ar boru.
- Izveidot vienotus augsnes analīžu veikšanas nosacījumus (paraugu ņemšanas platību) ar lauksaimniecību regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Šo noteikumu 23. pantā norādīts, ka platība vienam augsnes analīžu paraugam nepārsniedz 5 ha, savukārt MK 15.09.2009. noteikumu Nr.1056 "Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība" 3.1 pantā – 6 ha.
- Noteikumos nepieciešams noteikt notekūdeņu dūņu pārstrādes produkta/atkrituma beigu statusu, kas varētu atbilst šobrīd noteiktajiem notekūdeņu dūņu kvalitātes standartiem, kam ir jābūt saskaņotam ar lauksaimnieku nepieciešamībām un iestrādes iespējām, tādējādi veicinot šāda produkta noieta un pielietojuma nekaitīguma garantēšanu.

6. MK 2017.gada 23.maija noteikumi Nr.271 "Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām" ⁶ :

- Noteikumos nepieciešams papildināt un precizēt 1. un 4.pielikumus, kā arī citas saistītās sadaļas, nosakot, ka valsts statistikas pārskatā "2-Ūdens" ievada un uzkrāj datus par notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecībā iekļautajiem rādītājiem, tai skaitā agroķīmiskajiem rādītājiem, lai nodrošinātu statistiskās informācijas uzkrāšanu turpmākiem pētījumiem par notekūdeņu dūņu kvalitātes izmaiņām un dot iespēju lauksaimniekiem savlaicīgi vērtēt notekūdeņu dūņu izmantošanu mēslošanas plānu sastādīšanā.

7. Ministru kabineta 2011. gada 26. aprīļa noteikumi Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem" ⁷ :

- Nepieciešams precizēt noteikumu 1.pielikumu attiecībā uz notekūdeņu dūņām, nodrošinot, ka notekūdeņu dūņas pēc to aukstās fermentācijas un iestrādes augsnē, netiek uzskatīta par atkritumu apglabāšanu, bet pārstrādātu notekūdeņu dūņu utilizāciju.

8. MK 2017.gada 20. jūnija noteikumi Nr.353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība" ⁸ :

- Noteikumu 2.pielikuma sadaļā "4.1.2. Zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) prasības augsnes ielabošanas līdzekļiem" un 4.2.1. "ZPI prasības un kritēriji dārzkopības

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/291027?&search=on>

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/229378-noteikumi-par-atkritumu-regeneracijas-un-apglabšanas-veidiem>

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/291867-prasibas-zaļajam-publiskajam-iepirkumam-un-to-piemerosanas-kartiba>

pakalpojumiem” jāveic grozījumi, nodrošinot, ka arī no sadzīves kanalizācijas notekūdeņu sistēmas atgūtās un pārstrādātās notekūdeņu dūņas, vai to komposts atbilst zaļā publiskā iepirkuma principiem.

Rekomendējamās izmaiņas citos normatīvajos un politikas plānošanas dokumentos ir sekojošas:

1. Ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika⁹ :

- Metodikā nepieciešams noteikt, ka izmaksas par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu (ne tikai utilizāciju) ir uzskaitāmas atsevišķi;
- Jānosaka principi un aprēķini, kā aprēķina “vārtu maksu” par cita SPS radīto notekūdeņu dūņu pieņemšanu notekūdeņu dūņu centrā, kā arī nosakot, ka “vārtu maksa” nododošajam SPS ir iekļaujama notekūdeņu attīrīšanas tarifā.

2. Kopējā lauksaimniecības politika 2021. – 2027.g. (izstrādes stadijā):

- Nepieciešams sadarbībā ar Zemkopības ministriju izvērtēt iespējas Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros Vides un klimata sadaļā, iekļaut un atbalstīt pārstrādātu notekūdeņu dūņu izmantošanas iespējas lauksaimniecībā, kā alternatīvu augsnes mēslošanas līdzekli, tajā skaitā atbalstīt pārstrādātas notekūdeņu dūņas vai to kompostu kā papildus atbalstāmu pasākumu, piemēram caur zaļināšanas atbalsta mehānismu.

3. Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programma¹⁰:

- Darbības programmas vai attiecīgajos Ministru kabineta noteikumos nepieciešams definēt specifisku kritēriju vai projektu rezultāta rādītāju (SAM 2.2.1.), lai varētu novērtēt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūras projektus, jo šobrīd Darbības programmā iekļautais rezultāta rādītājs “Iedzīvotāji, kuriem uzlabota notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte un efektivitāte” nebūtu attiecināms uz notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūru.

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/279283-udenssaimniecibas-pakalpojumu-tarifu-aprekinasanas-metodika>

¹⁰ <https://www.esfondi.lv/planosana-1>